

Liikkuva koulu -kärkihankkeen jatkoseuranta:

Perusopetuksen toimialajohdon haastattelut

Katja Rajala, Katariina Kämppi, Virpi Inkinen, Matti Hakamäki, Anna Puurunen, Harto Hakonen & Kaarlo Laine

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVNINGSG- OCH KULTURMINISTERIET

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSGTYRELSEN

LIKES

LIIKKUVA KOULU
skolan i rörelse

Aineisto

-
- Haastattelut 1–3/2021
 - n=11
 - 11 kunnan perusopetuksen johdosta vastaavan henkilön strukturoitu Teams-haastattelu
 - Haastattelun teemat
 - toiminnan tila kunnissa
 - hallintokuntien välinen yhteistyö
 - toiminnan vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet
 - toiveet Liikkuva koulu -ohjelman tukitoimista.
-

Liikkuva koulu -toiminnan tila kunnissa

(11 kuntaa)

-
- Kirjattu kuntastrategiaan: 3 kunnassa

 - Kirjattu kunnan hyvinvointisuunnitelmaan: 4 kunnassa

 - Kirjattu kunnan hyvinvointikertomukseen: 5 kunnassa

 - Kirjattu koulujen toimintasuunnitelmaa: 9 kunnassa

Ajatuksia Liikkuva koulu -toiminnan tilasta

Horrostilassa tällä hetkellä. Hankkeen jälkeen ei enää ole ollut virallisia LK-tapaamisia eikä -yhdyshenkilöitä. Monella muulla tapaa toiminta on kuitenkin jäänyt elämään kouluille.

Liikkuva koulu on edelleen käynnissä ja kouluissa on yhdysopettajat, saavat tästä pienen korvauksen.

Liikkuva koulu -toiminta on jatkunut ja vakinaistettu. Toiminta on laskennallisesti mukana koulujen budjetissa. Koulutasolla kiinni siitä, kuinka paljon rehtori allokoii varoja toimintaan.

Koulujen vuosisuunnitelmassa on erillinen suunnittelulomake fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi, lomake on laadittu Nykytilan arvioinnin pohjalta.

Toiminta on vakiintunut hankkeen jälkeen. Hankkeen aikana tavoitteena oli laajentaa toiminta kaikille kouluille. Viime aikoina ei koronan takia ole pystytty tekemään uusia avauksia asian suhteen.

Koordinaattori on palkattuna. Hän huolehtii, että Liikkuva koulu -asia pysyy kouluissa eikä sitä unohdeta. Koordinaattori ottaa yhteyttä ja kokoaa koulujen liikunta-vastaavat ja pitää Liikkuva koulu -toiminnan agendalla.

Talousarvioon on ohjattu vähän rahaa, jotta kouluilla pystytään järjestämään toimintaa. Liikkuvaa koulua on ajateltu laajempaan, aktiivista koulupäivää tukevana toimintana.

”Jotkut koulut ovat aktiivisempia kuin toiset, mutta niinhän se oli hankkeenkin aikana.”

Liikkuva koulu -toiminnan tavoitteiden suuntainen muu toiminta

-
- Harrastamisen Suomen malli (6/11 kunnassa)

 - Muita yksittäisiä mainintoja:
 - #paraskoulu -hanke
 - Kerhotoiminnan kehittäminen
 - Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa
-

Hallintokuntien välistä yhteistyötä kaikissa 11 kunnassa liikkumisen edistämiseksi kouluissa

- Liikuntatoimen rooli korostui
 - Liikuntapaikat
 - Linkki urheiluseuroihin
 - Liikuntatoiminnan ohjaus
 - Suunnitteluapu
- Nuorisotoimi
- Tekninen toimi
- Muita esiin tulleita yhteistyötahoja
 - Sairaanhoidopiiri
 - Varhaiskasvatus
 - Urheiluakatemiatoiminta
 - Ammattikorkeakoulu
 - Liikunnan aluejärjestö

Kuntaorganisaatiossa sosiaali-, terveys- ja sivistyspalvelut ovat pitkään olleet saman organisaation sisällä, joten yhteistyö on ollut luontevaa. Mahdollistanut esim. taloudellisten resurssien ohjaamisen joustavasti tarpeen mukaan.

Vahvuudet, heikkoudet, uhat, mahdollisuudet

SWOT-analyysi

Vahvuudet

- **Hankeajan käytännöt ovat juurtuneet: opettajien koulutus, välkkärikoulutukset, pitkä välitunti, välineet, toimintakulttuuri on muuttunut**
- **Positiivinen suhtautuminen (koulut + hallinto)**
- **Toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen kouluissa**
- **Poikkihallinnollinen yhteistyö, erityisesti opetustoimen ja liikuntatoimen välillä**
- **Verkostot käytännön toiminnan tukena**
- **Liikkuva koulu -kuntakoordinaattori**
- **Korvamerkitty raha Liikkuva koulu -toiminnalle**
- **Toimintaa seurataan systemaattisesti**

Ajatuksia vahvuuksista

Johto on sitoutunut Liikkuva koulu -toimintaan. Kunnassa on edelleen yhdysopettajat ja kokoaikainen koordinaattori Liikkuva koulu -toiminnassa. Toiminta on katsottu strategisesti tärkeäksi myös kaupungin ylimpiä portaita myöden. Kaikkien tahojen sitoutuminen on vahvuus ja edellytys onnistuneelle työlle.

Toiminta on saumaton osa koulun perustoimintaa. Asenneilmapiiri on hyvä, rehtorit ja henkilökunta ovat erittäin sitoutuneita.

Toiminnalla on pitkät perinteet.

Paikallinen opettajankoulutuslaitos järjestää välkkis-koulutuksia.

Erinomainen yhteistyö vapaa-aikatoimialan ja liikuntapalveluiden kanssa. Yhteistyö lisääntyy, raja-aidat madaltuu, verkosto käy tutuksi.

Kunnassa on edelleen oma Liikkuva koulu -koordinaattori koulujen omien yhdysopettajien lisäksi.

Stipendiraha, jota voidaan käyttää Liikkuva koulu -toimintaan. Tällä rahalla voidaan hankkia esim. välituntiliikuntavälineitä, jotta liikuntaa pystytään harrastamaan hyvillä välineillä.

Heikkoudet

- **Koulujen välinen polarisaatio Liikkuva koulu -toiminnan toteutuksessa**
 - Kaikki opettajat eivät toteuta Liikkuva koulu -ajatusta
 - Osa rehtoreista on nähnyt toiminnan irrallisena hankkeena toimintakulttuurin kehittämisen sijasta
 - Hankkeen päätyttyä toiminta on jäänyt kouluilla seuraavien hankkeiden varjoon
- **Toiminnalle ei ole taloudellisia resursseja**
- **Koordinoinnin heikentyminen rahoituksen loputtua**
 - Heikentänyt mm. hallinnonalojen välistä yhteistyötä
- **Koronan aiheuttama poikkeustilanne on ohentanut kanssakäymistä**

Ajatuksia heikkouksista

Kunnalla ei ole riittäviä resursseja Liikkuva koulu -toiminnan kehittämiseen.

Vaikka toiminnalla on kouluissa vahvat juuret, tietty itsestäänselvyys voi näkyä myös heikkoutena. Yleensä toimintaan lähdetään innokkaasti mukaan, mutta toiminnan rutinoituminen voi myös aiheuttaa hiipumista arjen Liikkuva koulu -toiminnoissa. Asia vaatii jatkuvaa vireillä pitoa, mihin koronavuosi on vaikuttanut negatiivisesti.

Osalla kouluista se toimintakulttuuri on muuttunut enemmän kuin toisilla kouluilla, että on hyvin paljon rehtorinsa näköinen, että kuinka innostunut rehtori on siinä kyseisellä koululla ollut toimintakulttuuria muuttamaan.

Tukiresurssi toimintaan ei ole vakiintunut, vaan siitä neuvotellaan vuosittain.

Emme ole onnistuneet juurruttamaan toimintamallia arkeen systemaattisesti.

Mahdollisuudet

- **Toimintamalli on olemassa, samoin toimintaa tukeva paikallinen verkosto**
- **Toiminta tukee kuntastrategiaa**
- **Toiminnan kehittäminen Nykytilan arvioinnin avulla**
- **Koulujen asenne on positiivinen**
- **Kuntakoordinoinnin jatkaminen**
- **Koulujen ohjaaminen kohti yhtenäisiä tavoitteita**
- **Hyvien käytäntöjen jakaminen kunnan sisällä**
- **Harrastamisen Suomen malli**
- **Liikkumisen lisääminen vaikuttaa myös psykososiaaliseen hyvinvointiin**

Ajatuksia mahdollisuuksista

Kaupunkistrategiassa tuodaan esiin monipuolinen hyvinvoinnin edistäminen, jota Liikkuva koulu -toiminta omalta osaltaan tukee. Liikkuva koulu -toiminnan mahdollisuudet kunnassa liittyvät tähän.

Nykytilan arviointi on hyvä mahdollisuus ja sen käyttöön tulisi jälleen aktivoida. Käyttö on jäänyt hankkeen päättymisen jälkeen suurelta osin. Se on hyvä työkalu koulun kehittämisen kannalta.

Tärkeä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiskeino. Vaikka ydintavoite on fyysisen aktiivisuuden edistäminen, sillä on heijastusvaikutuksia psykososiaaliseen hyvinvointiin, mikä on iso mahdollisuus koronakriisin jälkeen psykososiaalisten vaurioiden korjaamiseen.

Aktiivisen koulupäivän malli (harrastamisen malli) tuo resursseja toimintaan. On hyvä, että aktiivisen koulupäivän mallissa aktiivisuutta ajatellaan laajemmin.

Kunnan monipuolisten mahdollisuuksien hyödyntäminen harrastamisen Suomen mallin mukana.

Uhat

- **Taloudelliset resurssit toiminnan kehittämiseen ovat riittämättömät**
- **Toiminta jää uusien hankkeiden varjoon**
- **Kuntakoordinointiin käytettävät resurssit pienenevät**
- **Toiminnan kirjaaminen koulujen lukuvuosisuunnitelmiin ei itsessään pidä toimintaa yllä, ellei toimintaa koordinoida**
- **Koulujen henkilökunnan vaihtuvuus**
- **Asenteet – liikkumisen edistäminen ei ole koulun tehtävä**

Ajatuksia uhkista

Näitä hankkeita tuodaan pala kerrallaan ja markkinoidaan toinen toistaan tärkeämpänä, omat rahoitukset, omat henkilöt. Tästä seuraa kirjavuutta ja hankeväsymystä, jossa ei jakseta innostua vuodesta toiseen kaikista hankkeista. Asiat haalistuvat, kiinnostus ja motivaatio menevät ja tilalle tulee uusia, aikaan paremmin sopivia teemoja.

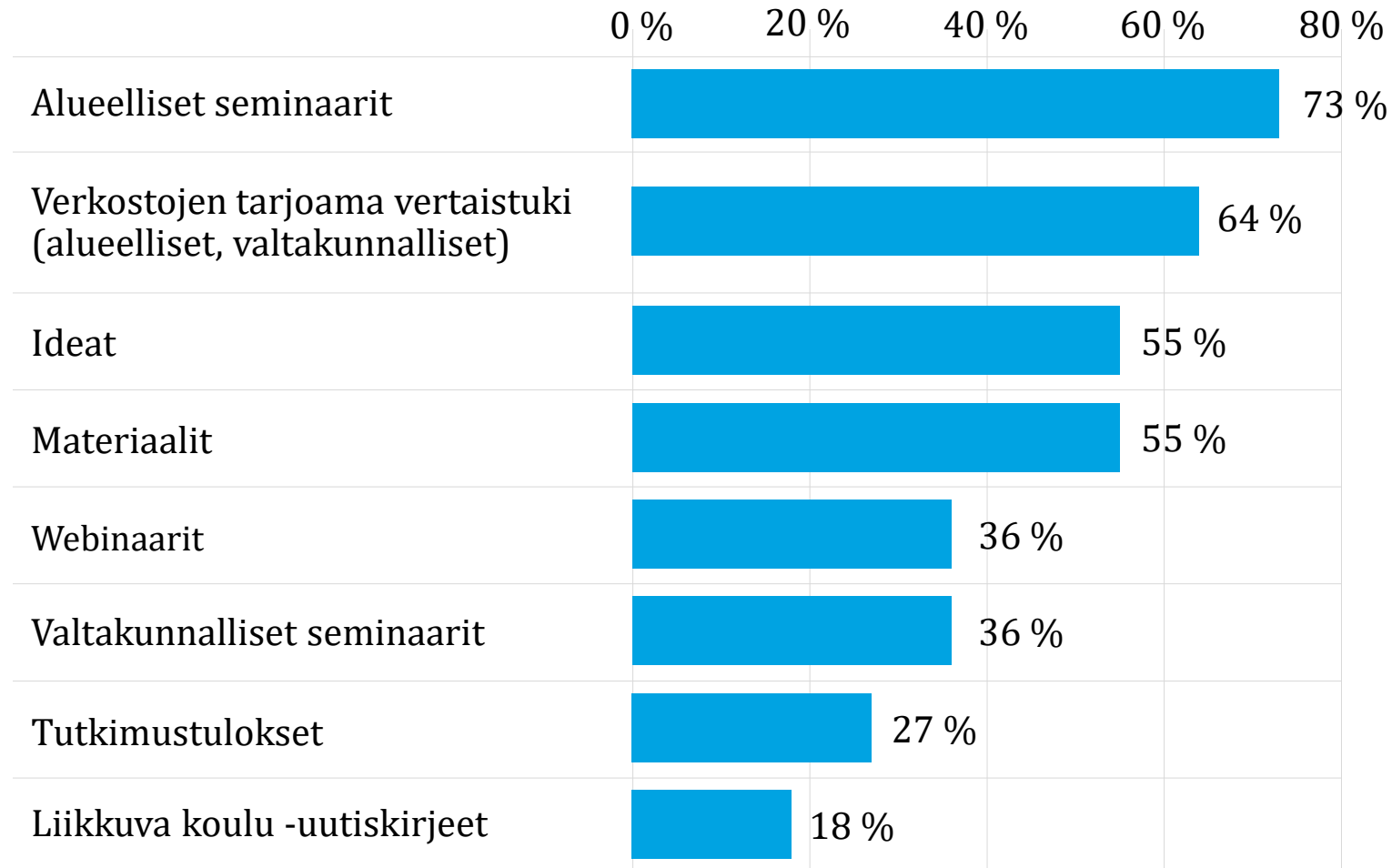
Koordinaation heikentyessä homma voi leipääntyä.

Raha pitää ottaa koulun muusta kehittämisrahasta, josta kilpailee paljon muitakin koulun kehittämiseen liittyviä asioita. Rehtorit tekevät päätökset kehittämisrahojen käytöstä. Talousarviossa ei ole huomioitu Liikkuvaa koulua erikseen.

Poikkeukselliset tilanteet kuormittavat (esim. pandemia) ja vievät aikaa kehittämiseltä ja mukavilta asioilta.

Toiveet Liikkuva koulu -ohjelman tukitoimista toiminnan toteuttamiseksi jatkossa

Muita ajatuksia tukitoimista:

- Tukimuotojen kehittäminen eri tasoille: kunnan taso, rehtorit, koulujen LK-vastaavat, koulun henkilökunta
- Arkisen toiminnan tukemisella taklataan toiminnan hiipumista: materiaalit, ideat, koulutukset
- Rahoitus
- Liikunnan aluejärjestöjen rooli

Yhteenveto

- Liikkuva koulu -toiminnan vakiintumisen taso perusopetuksen johdon näkökulmasta vaihtelee kunnittain ja kouluittain.
 - Toiminnan vakiintumisen kannalta ovat tärkeitä
 - Kuntatason koordinointi
 - Toiminta koulujen vuosisuunnitelmissa sekä kunnan asiakirjoissa
 - Poikkihallinnollinen yhteistyö
 - Korvamerkitty raha toiminnan kehittämiseen
 - Rehtoreiden positiivinen asenne
 - Toiminnan systemaattinen seuranta.
-

LIIKKUVA KOULU
skolan i rörelse

Kiitos!

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVNINGSG- OCH KULTURMINISTERIET

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSGSTYRELSEN

LIKES